

Milí čtenáři Zvonu

červen je měsícem, ve kterém pamatujeme zvláště na Boží lásku ztělesněnou v Kristu Ježíši. Symbolem lásky je srdce. Proto se někdy modlíme k Božskému srdci, které nás milovalo až za hranice smrti. Tato láska je uchována v Eucharistii, výrazu Ježíšova sebedarování při poslední večeři a smrti na kříži. Uvádíme hymnus Chval Sióně Spasitele, který se zpívá na slavnost těla a krve Páně, kterou slavíme letos v neděli 14.června. Tomáš Akvinský se v něm zamýšlí nad tajemstvím eucharistie. V článku Morální rozměr české transformace, pro některé snad ne zrovna lehkém na čtení, se Lubomír Mlčoch zamýšlí nad tím, jak jsme v procesu změn nakládali s morální dimenzí.

Jak víte, papež Jan Pavel II při své návštěvě České republiky se omluvil evangelíkům za křivdy jim spáchané katolickou církví. Přinášíme reakci seniora evangelické církve Pavla Smetany na tuto omluvu, která probudila na Velehradě bouřlivý potlesk.

Dávejte mi, prosím, vědět o narozeninách svých přátel, abych mohl uveřejnit blahopřání.

Příští číslo Zvonu vyjde v září.

Přeji vám požehnané prožití doby prázdnin a dovolených.

P. Jindřich Kotvrda

Morální rozměr české transformace

Lubomír Mlčoch, Perspektivy 4/1998

Uplynulých osm let od listopadu 1989 je dobou přerodu jednoho společensko-politicko-hospodářského řádu, reálného socialismu, v řád jiný: kapitalistickou tržní ekonomiku a systém parlamentní demokracie, včetně změn v morálně-kulturní oblasti, tedy ve svobodnou občanskou společnost. Takovéto změny chápe institucionalismus, jehož jednou krajní větví je marxismus, jako změnu superstruktur, "výrobních vztahů", vlastnických práv. Takto byla pojata komunistická "revoluce" - je to "bída, která z lidí vlky činí", tedy "ať zhyne starý podlý svět". Člověk, definovaný jen jako souhrn společenských vztahů, se promění k lepšímu pod vlivem změny společenských poměrů.

"Struktury hříchu"

Sociální učení církve roli "superstruktur" uznává, ale hřích má vždy individuální rozměr (svědomí, vina, odpovědnost). Společenské struktury mohou být spásou člověka na překážku, zejména takové, v nichž se individuální zlo institucionalizuje ("struktury hříchu"). Avšak je to vždy jednotlivec, který se rozhoduje pro dobro či pro zlo. V moderní, složitě a vysoce institucionalizované společnosti nutno

ke strukturám hříchu počítat nejen sféru "organizovaného zločinu" či kriminální ekonomiku: reálný socialismu si vytvořil zvláštní, hierarchicky uspořádanou strukturu politicko-ekonomické moci, jejímž svorníkem byl princip stranické nomenklatury.

Česká transformace byla pochopena jako "systémová změna": systém sám byl prohlášen za zločinný, jeho aktéři nikoli. Komunismus pojatý něco jako "přírodní katastrofa" dal příležitost vyhnout se problému individuální viny a odpovědnosti. Odtud snaha o "tlustou čáru" za minulostí, pokus začít s "čistým stolem". Zkrátka "čo bolo, to bolo". Zdá se, že jde o jeden z charakteristických rysů "sametu".

Otázka zní, co se stane se strukturami hříchu při změně řádu. Z hlediska teologického zlo zmizí jen přiznáním viny, kající myslí, konverzí, odpuštěním, přijetím utrpení, obětmi. Systémová změna může struktury hříchu jen přetransformovat. Tak došlo ke zrušení politického monopolu KSČ, monopolu jediné ideologie marx-leninismu, byly demontovány nadpodnikové organizační struktury reálného socialismu. Současně ale došlo ke zrušení "kádrových materiálů", ke skartaci převážné části spisů StB, k "zametání stop". V síti tzv. lustračního zákona uvízly jen "malé ryby". Zákon nezabránil - nemohl ani nechtěl zabránit - transformaci předchozích politicko-mocenských oprávnění a privilegií, postavených na stranické nomenklatuře, v nové struktury moci ekonomické, v zaknihovaná vlastnická práva. To jednoznačně potvrzují všechny provedené empirické sociologické výzkumy.

Privatizace byla pojata ideologicky a instrumentálně, její morální rozměr byl záměrně bagatelizován. Přitom jde o snad největší problém sociální etiky moderních dějin. Tržní ekonomika zajišťuje sama mj. distribuci důchodů a majetku. Na počátku reálného socialismu stálo masové vyvlastnění a pak byl trh z distribuce kapitálových statků na 40 let vyrazen. Otázka zněla: Jak rozdělit naakumulovaný národní majetek do soukromých rukou, podle jakých principů, pravidel, na základě jaké sociální etiky?

Vše je dovoleno...

Od samého začátku jsem se snažil poukazovat na důležitost morální dimenze privatizace a transformace vůbec. V Teologických textech (2/1994) jsem již rozebíral etiky jednotlivých cest privatizace. Zde jen shrnuji:

Přes všechny nedostatky a omezení byly restituce - postavené na deontologickém principu - tou nejméně morálně spornou a přitom vcelku úspěšnou metodou. Kupónová privatizace založená na počátku na formálně egalitářském principu (každý občan dostal 1000 "investičních bodů") vyústila naopak v obrovskou koncentraci ekonomické moci (institucionální propletence bank a investičních fondů). Utilitarismus a pragmatismus "přímých prodejí předem určenému majiteli", ale i "veřejných soutěží" nedbal na varování před konfliktem zájmů, s nímž jsou smutné zkušenosti z civilizovaných zemí, a tato cesta proto vedla ke srůstu moci politické a ekonomické.

Směna někdejších vlastnických oprávnění "pozičního vlastnictví" z reálného socialismu na zaknihovaná vlastnická práva probíhala v ovzduší tzv. "předprivatizační agónie", pro niž vytvořila strategie chybně pojatého či zneužitého liberalismu a spontánního řádu - snad i cílevědomě - všechny podmínky. Stát předčasně vycouval i z onoho málo efektivního výkonu vlastnických práv, jaký byl předtím, v dočasně ještě platném Hospodářském zákoníku došlo novelizací ke zrušení paragrafů o rozkrádání majetku "v socialistickém vlastnictví" (s prostoduchým zdůvodněním, že "socialistické

vlastnictví už nemáme"). Během této doby převládla "revoluční etika" či "etika mimořádné situace", která umožňovala přelévání aktiv státních podniků do soukromých rukou (pro něž se teprve později objevil termín "tunelování" - mimochodem jde po Čapkově slovu "robot" patrně o druhý termín českého původu, kterým jsme obohatili pokladnici mezinárodně užívaných pojmů. Příznačné pro tyto procesy byla zarážející skutečnost, že se téměř vytratilo právní vymezení nelegálních majetkových transakcí, označovaných v civilizovaných zemích jako "krádež".

Jako rezultat "privatizace financované a úvěrované ze státních zdrojů" (sic!), se objevilo tzv. rekombinované vlastnictví: jde o typ vlastnictví, které je formálně privátní, ale ve skutečnosti v něm má stát stále rozhodující vliv - byť projevující se pasivitou a přihlížením ke "spontánní privatizaci". Kvazisoukromé vlastnictví si nenechá mluvit do úrovně odměn a tantiém za členství v orgánech společnosti, do sestavování manažerských smluv, ale má tendenci dále přenášet negativní důsledky hospodaření na stát (potažmo na daňové poplatníky). Jde o projev tzv. principu "path dependency", který je znám z institucionálního evolucionismu: instituce, které se vytvořily, nejsou něčím úplně novým, spíše došlo ke přeskupení starých prvků, včetně přenosu řady dědičných prvků, jež se projevují v pokračujících dysfunkcích: rekombinované vlastnictví je dále institucionálně složité, neprůhledné, a (proto) neefektivní. Právě v této rekombinované podobě se zachovaly v nejvýraznější podobě struktury hříchu minulosti a ostatně právě v těchto rekombinovaných institucích se opět vynořili někdejší pracovníci socialistické řídicí hierarchie, jejichž individuální odpovědnost za předchozí stav zůstala nepojmenována, nepřiznána a za níž nemuseli nést žádnou odpovědnost.

V tzv. třetí či čtvrté vlně kupónové privatizace, během nichž se "nepoctiví správcové" snažili setřást drobné akciové vlastníky a koncentrovat majetek ve svůj prospěch i za cenu unfair metod, se projevil další příznačný rys "české koncepce transformace": pod rouškou a ideologickou clonou radikálně liberální doktríny se v legislativě kolem kapitálového trhu, investičních společností a cenných papírů realizovalo velmi specifické "sociální inženýrství", které dírami v zákonech mělo "napomoci" koncentraci rozptýleného vlastnictví. V tomto smyslu lze hovořit o cynismu povýšeném na státní politiku. Není divu, že špatně regulovaný trh s akciemi, perverzní chování investičních fondů umožňující tunelování a vyvlastňování individuálních DIKů, a tedy nedokonalá a neúčinná ochrana vlastnických práv, vedly nikoli ke zrodu řádu na rodícím se kapitálovém trhu, ale k útěku solidních zahraničních investorů a ke stavu, pro nějž Jan Sokol použil termín "gangsterský liberalismus".

Opět: základna - nadstavba

Na závěr bych chtěl poukázat na velmi zvláštní a patrně symptomatické podobnosti mezi někdejšími "přechodným obdobím" v marxistické politické ekonomii socialismu a rádobou liberální strategií české postkomunistické transformace. Mám na mysli zejména to, že

- a) převládla "revoluční etika", při níž "normální etické principy" musejí jít stranou, se zdůvodněním "úcel světí prostředky";
- b) v této logice jsou instituce a jejich změny pochopeny čistě instrumentálně, přičemž údajná (budoucí) racionalita je postavena proti morálce (jde o nedosti hluboké a ve svých základních premisách chybné pojetí, jak dokazují přesvědčivě moderní směry ekonomické teorie, využívající simulace chování účastníků trhu v tzv. opakovaných hrách);

- c) v této logice má opět - s použitím někdejší terminologie - "základna" přednost před "nadstavbou" - na tuto skutečnost jakéhosi "marxismu naruby" poukázal prof. Tomáš Halík;
- d) deficit morálky a deficit v chápání role řádu ve společnosti a v hospodářství - v tomto smyslu sociolog M. Petrušek použil dokonce spojení "marxistická vulgarizace Fridricha Hayeka" pro naše specifické české podmínky;
- e) doba otevřela příležitost pro jistý genotyp lidí bez skrupulí, příbuzný s někdejšími národními správci nevěrnými a vyvlastňovateli - s H. Arendtovou lze říci, že šlo o opakovaný návrat "ducha vzpoury" proti tradiční morálce;
- f) falešný mesianismus spojený s přísliby nového - tentokrát už zaručeného - ráje na zemi ("Za Komárka bude koruna jak marka", "Dokázali jsme, že to dokážeme").
- Jako "ovoce" sametové revoluce a specificky české cesty transformace lze již nyní identifikovat tyto rezultáty:

- Opakované vyhnutí se očistné katarzi - již poněkolikáté v českých dějinách, což má za následek, že nepojmenované a nepotrestané zlo má tendenci se vracet. Všezahmující láska a odpuštění bez "žízne po spravedlnosti" vedou k morální kocovině.
- Obrovská koncentrace moci ekonomické, jež vznikla metodami převážně nečistými, a jež představuje kontinuitu s "rekombinovanými" strukturami hříchu minulého uspořádání.
- Nadřazení této moci ekonomické nad formální slupkou politické demokracie (jak řekl Butrus Butrus Ghálí - skutečná moc jde mimo vlády - a dodejme - tím spíše mimo parlamenty).

Transformace nás teprve čeká

Neomarxista či extrémista, ať už pravicového či levicového zaměření, by řekl: "Revoluce je mrtva, ať žije revoluce!" Ne tak sociální učení církve. Revoluce vlastnických přesunů musí být nahrazena proměnou duchovní, revolucí srdcí. Okružní list Pia XI. již v roce 1937 varoval před bezbožeckým komunismem, a Jan Pavel II v encyklice Centesimus annus varuje před "radikální kapitalistickou ideologií" (čl. 42). Oba však směřují své naléhavé výzvy a varování "do vlastních řad", nám křesťanům.

Při vší kritičnosti této diagnózy morální stránky české transformace - anebo právě pro vyvážení pohledu na tuto dobu, - považují za nezbytné vzdát hold těm účastníkům našeho ekonomického života, kteří - někdy proti vší naději - udržují určité etické standardy svého chování a nesou tak již po několik let "tíhu dne" obrovského úvěrového a úrokového zatížení, špatné finanční disciplíny zákazníků a nevalné pracovní morálky zaměstnanců. Jde o řadu malých rodinných restituovaných podniků, společností s ručením omezeným založených "na zelené louce", ale i pracovníků rezortů zdravotnictví, školství, atd., zkrátka jde o stále ještě převažující množinu těch, kdo pomáhají udržovat řád a naši životní úroveň aspoň v jistých mezích, a to proto, že tak byli vychováni, že jim to svědomí jinak nedovoluje...

Nevím, jakou cestou se má stát, aby česká společnost pochopila, že bez duchovních základů a bez morálky to nepůjde. Zdá se mi však jisté, že bude třeba dále vydávat svědectví, přinášet oběti, nést Kristův kříž. Začít je třeba jasným slovem církve ke společenské situaci, tak jako v jiných zemích nejlépe formou pastýřského sociálního listu. Neboť - "Jen Pravda nás osvobodí!"

Ex post zpracovaný příspěvek vychází z vystoupení na semináři ČKA "Morálně-teologické a sociálně-etické porozumění »sametové revoluci«" v pražském Klementinu 13. 11. 1997. Nejde o

konjunkturální kritiku bývalé vlády; autor upozorňoval na tyto problémy dávno předtím, viz např. jeho článek "Vlastnické přeměny ve světle sociálního učení církve" (Perspektivy 8/1995). Mezititulky redakční.

Z projevu seniora evangelické církve a předsedy České ekumenické rady, Pavla Smetany. (Proneseno na Velehradě 5. července 1997)

Skutečné smíření, které zasahuje kořeny lidské bytosti, je Božím darem. Takové smíření vede k poznání vlastních vin a selhání, vede k pokornému vyznávání hříchů a k prosbě za odpuštění. Bez působení Božího Ducha se jenom hlouběji zakopáváme do vlastních, sebejistých pozic a obviňujeme ty druhé. Před chvílí jsem řekl, že i křesťanské církve musejí projít bolestným procesem smíření, aby mohly věrohodně konat Bohem svěřené poslání. Odvážím se to takto říci: Nesmířená církev je pohoršením tomuto světu! Co se týká křesťanů obecně, týká se nás křesťanů v této zemi zvláště.

Statečí nenávisti, odcizení a nelásky poznamenala naše vztahy. důsledkem je nedůvěra, lhostejnost a nezáměr o ty druhé. Kristovi svědci, kteří by měli být společným darem a výzvou k sužbě a vděčnosti, se stali ještě hlubší příčinou rozdělení.

Milí bratři a sestry, nemohu mluvit za všechny nekatolické křesťany, ale mluvím za sebe, jako potomek českých exulantů pro víru, za sjezd reemigrantů, který se konal před měsícem v Lovosicích, i za mnohé evangelické křesťany, kteří vyjádřili svou touhu po smíření.

Na statečná slova papeže Jana Pavla II. - letos ve svatováclavské kapli při ekumenické bohoslužbě- nemůžeme jinak, než povědět: Vděčně přijímáme jeho omluvu a radostně odpouštíme, ba už dávno jsme odpustili. Kéž naše vzájemné odpuštění nese rysy odpuštění Božího (přerušeno bouřlivým potleskem) - jenž hříchů lidu uvrhl do hlubin zapomnění, aby nebyly připomínány více. Ale evangelíci nejsou je obětmi, jakkoli v této zemi byla pobělohorskými událostmi zničena evangelická církev. Vinou není jen čin násilí, ale také slovo, ba i myšlenka naostřená proti bližnímu, proti bratru v Kristu.

Nejsme my evangelíci spravedliví před Bohem, vždyť on zná lidské myšlení i srdce. A nejsme spravedliví ani před vámi, svými bližními. Proto vyznávám veřejně viny nás evangelíků, které napomohly k rozdělení církve, a prosím i já naše bratry a sestry v římskokatolické církvi i v dalších křesťanských církvích za odpuštění v důvěře, že nám všem odpustí náš společný Pán, Bůh Otec, Syn i Duch svatý. (Potlesk)

Nechť je nám všem darováno Boží smíření a nový počátek pro pravdivou a přesvědčivou službu lidem i ostatnímu stvoření v tomto národě, nechť je nám darována pravá misie lásky a služby, nechť skrze naše smířené vztahy opět v tomto národě zazáří Kristus, Spasitel-světa.

(Dlouhotrvající potlesk)

(Nový Život 5/98)

ZVON

Síone, chval Spasitele

Síone, chval Spasitele, Pastýře a Učitele, chvalozpěvy jemu pěj.
Jak jen můžeš, chval ho stále, vše je málo k jeho chvále, celou duší se mu vzdej.

Zcela zvláštní předmět chvály, živý chléb, zdroj žití stálý oslavujme s radostí.
Jím u společného stolu družinu svých apoštolů Ježíš prvně pohostil.

Naplno ať zazní chvála, aby duše zajásala, radostná a nadšená.
Svátek svátosti se koná na památku dne, kdy ona byla ustanovena.

V ní Král nový získal vládu, obětí Nového řádu ukončen je Starý věk.
Staré zašlo, nové vzkvetlo, Pravda vydala své světlo, noc se dala na útěk.

co sám Kristus tehdy konal, to nám činit přikazoval ke své věčné paměti.
V tom jej církev následuje, chléb a víno proměňuje v spásitelné oběti.

Křesťanům se věřit dává, chléb že se tu tělem stává, víno v krev se promění.
Co se myslí, oku skrývá, to poznává víra živá jako Boží zjevení.

Pod různými způsoby sám Bůh živý je tu s námi v chleba, vína způsobě.
Pokrm těla, nápoj krve, Kristus je však celý v prvé, celý v druhé podobě.

Přijímáš-li, zůstal celý, neláme se, nerozdělí, celý se vždy požívá.
Tisíce ho přijímají, všichni celého však mají, aniž z celku ubývá.

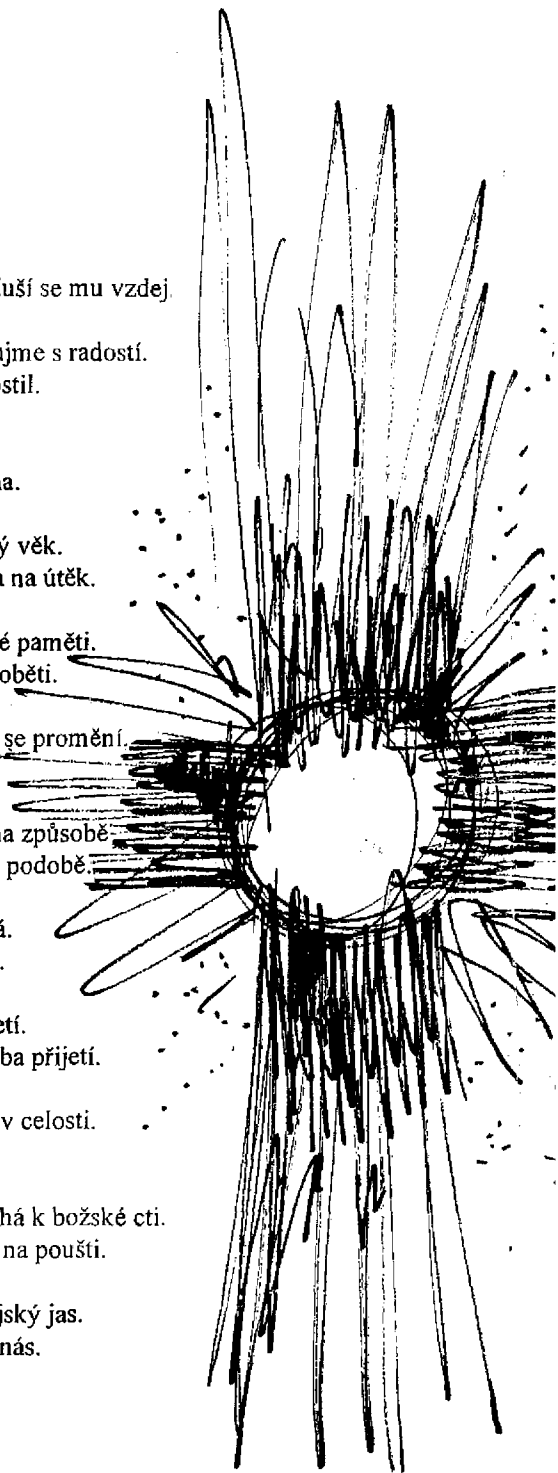
Dobří, zlí ho požívají, nestejný však úděl mají: život nebo prokletí.
Zlým je k smrti, dobrým k žití, jedny hubí, druhé sytí téhož chleba přijetí.

Svátočný chléb když se láme, v každé části požíváme tělo Páně v celosti.
Podstata je nezměněná, dále trvá nedotčená moc a síla svátosti.

Chléb andělský přetajemně stal se chlebem dětí země, které zdvihá k božské cti.
Předobrazem v Izákovi, zpodoben pak v beránkovi, v maně dané na poušti.

Pastýři náš, Chlebe živý, Ježíši buď milostivý, dej nám spatřit rajský jas.
Bože mocný, převeliký, dědici a společníky svatých v nebi učíš nás.

sekvence Lauda Sion, složil sv. Tomáš Akvinský + 1274

O rybárovi a turistovi

Rybár sa vrátil z lovu, sadol si na breh mora a pozeral do diaľky. Vtom ho oslovil dotieravý turista. "Prečo si nevezmeš pôžičku? Mohol by si si kúpiť motor i úlovok by si mal dvakrát väčší. Ten by ti priniesol peniaze na motorový čln a pomocníka. Mohol by si ísť dvakrát denne na lov - to by bol štvornásobný zárobok. Potom by nasledovali ďalšie motorové člny, posádka, stánky na trhu, rybárska reštaurácia, továreň na konzervy..." - turista hovoril ako v extáze.

"A potom?" prerušil ho rybár.

"Potom nebudeš musieť vôbec nič robiť. Budeš celý deň sedieť a šťastný meditoval pri mori."

"To robím predsa už aj teraz, len ty si ma vyrušil," odpovedal rybár. (Kazimierz Wojtowicz)

Úmysly mší sv. sloužených do uzávierky Zvonu

19.kvêten	za zdraví básnikù George Pospíšila, Zdeňka Rutara, Josefa Tománka a Pavlu Korec, Boženu Kohn, Mimi Kubelka, Jana Alston	Naděžda Horáková
20 kvêten	za Dra J. Stránského	Jarmila Múdra-Šebiková
24kvêten	za zemřelého Václava Jelínka	rodina Jelínkova
27kvêten	za zemřelou Jolanu Beharkovou	Jarmila Múdra-Šebiková
28kvêten	za zemřelého P. Aloise Vyoralu	manželé Plannerovi
29kvêten	za našeho drahého přítele Jana Stránského	manželé Plannerovi
30kvêten	za zemřelou Jolanu Beharkovu	Christina Vician
31kvêten	za zemřelou Věru Lehmovu	dcera Gabriela Lehmová
1červen	za zemřelého Františka Okénku	Agnes Buček
2červen	za zemřelého P. Aloise Vyoralu	Peter Kleskovic
3červen	za P. Aloise Vyoralu, Františka Kubelku, Dr. Bohumíra Bunžu, Dr Františka Kříže, Mirka Šebíka, Annu Todorovou	Naděžda Horáková
7červen	za zemřelou Annu Tesaříkovou	Marek Polášek s rodinou
10červen	za zemřelého Eduarda Žaluda	Anna Benáčková
14červen	za Mikuláše Olekšáka a živou rodinu	rodina Olekšákova

Úmysly nedělních mší svatých na příští období:

21červen	za zemřelého Josefa Čápoše a živou Marii Čápošovu	rodina Jelínkova
5červenec	za Rudolfa Kůrečku	rodina Tomečkova
12červenec	za Michala Sikorjaka	rodina Sikorjakova
26červenec	za Annu Poláškovu a zemřelou rodinu	rodina Tomečkova
16srpen	za Alžbětu Bačíkovu, manžela a syna	rodina Tomečkova

ostatní nedělní mše sv. jsou zatím volné

Zemřeli:

Rudolf Kůrečka FL, 2.června

zarmouceným pozůstalým vyslovujeme upřímnou soustrast a modlíme se: Odpočínutí věčné, dej jim ó Pane, a světlo věčné ať jim svítí, ať odpočívají v pokoji. Smrt neznamená vyhasnutí světla, ale spíše jako když nad ránem zhasínáme lampu, protože přišlo svítání...

Děkujeme za příspěvek na tisk Zvonu:

manželé Paličkovi NY, Anna Benáčková NY, John Jangl NY

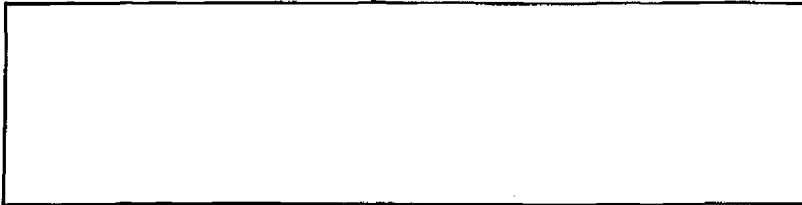
28. a 29. června pojedeme na pout' do Washingtonu u příležitosti posvěcení české kaple. Případní zájemci se mají možnost ještě přihlásit u pana Tomečka. Z tohoto důvodu v NEDĚLI 28. ČERVNA SE NEBUDE SLAVIT OBVYKLÁ KRAJANSKÁ MŠE SV. V ASTORII. Zúčastněte se bohoslužeb buď u Panny Marie Karmelské v horním kostele, nebo ve svých farnostech.

Krajanské bohoslužby každou neděli v 10:30 ráno, v dolním kostele u Panny Marie Karmelské v Astorii (23-25 Newtown Ave). Příležitost ke sv. zpovědi před i po mši sv. Po bohoslužbách následuje společná snídaně.

Slovenská mše sv. každou neděli v 10 hod. ráno u sv. Jana Nepomuckého na Manhattanu (1st Ave a 66th St.)

Adresa českého kněze: P. Jindřich Kotvrda, PO Box 387, Roslyn NY 11 576

Tel: (516) 621 2222 Fax: (516) 621 7892 Email: jindra@webspan.net

NON-PROFIT ORG.
U.S. POSTAGE PAID
ROSLYN NY 11576
PERMIT NO. 54

ROSLYN NY 11576

PO BOX 387
ST. MARY'S

ZVON
†